

Norsk Folkehjelp
Fagbevegelsens solidaritetsorganisasjon

Fellesforbundet

Sør-Afrika
Fellesforbundet
Statusrapport 2022

SAMARBEID OM SOLIDARITET

Vi i Norsk Folkehjelp er svært stolte av vårt gode samarbeid med Fellesforbundet, og veldig takknemlig for støtten dere gir til vårt arbeid i Sør-Afrika.

Sør-Afrika er det landet i verden med størst økonomisk ulikhet, og to år med koronapandemi har bidratt til at skillet mellom dem som har mye og dem som har lite har økt betraktelig. Millioner av sørafrikanere bor i fortsatt uformelle bo-settinger og slummer, med dårlig tilgang på vann, elektrisitet og gode sanitære forhold.

Selv om de rike vingårdseierne igjen har åpnet for turistene og tjener stort på eksport, lever arbeiderne som har bodd og jobbet på vingårdene i generasjoner ofte under fattigdomsgrensa, og med trusler om å miste både jobb og hjem. Store internasjonale selskaper investerer tungt i mineral- og kullgruver, men svært lite av overskuddet av gruverdriften

kommer lokalsamfunnene til gode, de som må leve med klimakonsekvensene av utvinningen.

Utfordringene i Sør-Afrika er med andre ord mange, og støtten fra Fellesforbundet til våre solidaritetsprosjekter i landet er særlig viktig. Den har blant annet bidratt til at våre dyktige partnere har kunnet fortsette arbeidet med å organisere og mobilisere slumbeboere i kampen for verdige boforhold, og til at vinarbeidere og lokalsamfunn som er berørt av gruveindustrien får kunnskap og verktøy til å kjempe for bedre levekår og rettferdig kompensasjon.

Retten til å organisere seg er også under stort press, og tillitsvalgte i fagorganisasjonen CSAAWU og aktive i Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon Trust for Community Outreach and Education (TCOE), rapporterer om trusler og vold fra arbeidsgivere. Solidari-

teten Fellesforbundet viser er et viktig bidrag til at denne kampen kan fortsette.

Våre samarbeidspartnere gjør en stor innsats for en rettferdig fordeling av makt og ressurser. Takket være støtten fra Fellesforbundet er vi bedre rustet til å stå sammen med dem i denne kampen. Tusen takk for støtten og for det gode samarbeidet!

Henriette Killi Westhrin
generalsekretær i Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 15 000 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 31 land.

NORSK FOLKEHJELP I SØR-AFRIKA

I perioden har Fellesforbundet bidratt til at Norsk Folkehjelps samarbeidspartnere i Sør-Afrika kan gjøre en betydelig innsats for å endre samfunnet og bedre folks kår.

Norsk Folkehjelp var i 1992 en av de aller første utenlandske organisasjonene som etablerte eget kontor i Sør-Afrika, etter invitasjon fra ANC.

Vår regiondirektør er stasjonert i Mosambik med ansvaret for alle våre programmer i Sør-Afrika, Zimbabwe og Mosambik. Landprogrammene samarbeider med hverandre og det gir større muligheter for å få økt innflytelse på demokratiseringsprosessene i regionen.

Våre samarbeidspartnere er sosiale bevegelser, sivilsamfunnsorganisasjoner og forskningsinstitutter. Mange av dem har et tett samarbeid med fagbevegelsen. Partnerne jobber med grupper i lokalsamfunn, og Norsk Folkehjelp ønsker å bidra til organisering og mobili-

sering ved felles skoleringstiltak, politisk dialog og utvekslingsbesøk.

Målet er at organisasjonene skal øke sin påvirkning på myndighetene lokalt, nasjonalt og regionalt. De vil endre jordbrukspolitikken slik at den tjener småbønders interesser, rette søkelyset mot kvinners rett til jord og vise hvordan utvinningsindustrien får negative følger for bøndene.

Partnerne jobber også med å øke kunnskapen om hvordan organisasjonene kan stille myndigheter til ansvar, og kreve åpenhet og informasjon. På grunn av en ny lov om informasjonsvern, som alle organisasjoner i landet måtte forholde seg til, ble den planlagte opplæringen i administrasjon for ansatte i

partnerorganisasjoner utvidet med flere deltakere.

De siste årenes koronapandemier har ført til at Norsk Folkehjelps samarbeidspartnere har måtte legge om arbeidet og tilpasse det til en ny hverdag, men alle har klart å opprettholde aktivitetene på et noenlunde samme nivå.

Utgitt av: Norsk Folkehjelp
Trykk: LO Media
Layout og tilrettelegging: Kirsti Knudsen og Anne Vines
Tekst: Nina Hanssen
Foto: Norsk Folkehjelp, Nina Hanssen og Harriet Wennergren Lie

KAMPEN FOR ET VERDIG LIV

Himmelen er blå, men røyken og lukta fra de enorme søppeldyngene preger hverdagen til beboerne i Abahlali Temblisa – en uformell bosetting utenfor Pretoria i Sør-Afrika.

Familiene som bor i de rundt 145 provisoriske blikkskurene som nå utgjør denne lille landsbyen føler seg glemt og motarbeidet av myndighetene, forteller aktivisten Melita Ngcobo (44). Siden 2019 har hun og den lokale avdelingen av Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon Abahlali baseMjondolo kjempet mot utkastelser og riving av uformelle bosettinger.

– Det betyr at familier uten forvarsel får sine hus ødelagt og/eller blir fratatt land, sier hun.

Ngcobo begynte for alvor å engasjere seg da myndighetene i 2018 bestemte seg for å rive et område med 35 000 mennesker i 8500 små hus i det fattige nabolaget Vusumuzi.

– I praksis fører dette til at en ekstrem tøff situasjon blir enda vanskeligere for de aller fattigste, sier hun, som selv har opplevd å bli angrepet, skadet og arrestert.

VIKTIG Å ORGANISERE SEG

Angrepene har imidlertid ikke stoppet Melita Ngcobos kamp for et mer verdig liv for de aller fattigste i hennes hjemland. Og hun er glad for at Norsk Folkehjelp støtter dem. Det liker Refilwe Sally Mashaba som jobber på Folkehjelpas kontor her.

– Det er viktig at vi organiserer oss, for det skjer noe hele tiden. Vi er nødt til å stå samlet om kravene som egentlig handler om å få et verdig liv, sier hun.

Hun forteller at de fleste som bor i Abahlali Temblisa er arbeidsløse. Noen

få har pensjon som hele familien lever av. Da må innbyggerne være kreative for å tjene noen slanter. Noen lager godteri som de selger på gata, men de fleste sorterer søppel som det finnes nok av i nabolaget.

MANGLENDE INFRASTRUKTUR

Melita Ngcobo forteller at medlemmene i aksjonskomiteen som kjemper for bedre boforhold har flyttet inn i Abahlali Temblisa. De prøver også å legge press på myndighetene for å skape flere jobber.

Foreløpig er det verken elektrisitet eller sanitæranlegg i boligene her, men det finnes en liten vannkran i en av veiene som innbyggerne deler på. De har også krevd at myndighetene skal forsyne landsbyen med elektrisitet.

– Innimellom tjuvkobler vi oss på strømmettet, sier Ngcobo, og peker på ledningene som ligger i gatene mellom søppel og kloakk.

FELLES HAGE

Midt i den lille landsbyen de har bygd opp har beboerne i fellesskap anlagt en stor hage bak et høyt gjerde. Her dyrker de både grønnsaker og urter. Denne dagen finner vi spinat, løk, gulrøtter, kål og noen andre grønnsaker i hagen. I en brakke ved siden av har de bygd en fritidsklubb der barna kan være mens foreldrene jobber.

Melita Ngcobo tror på en bedre fram-

Beboerne i Abahlali Temblisa har et sterkt fellesskap. Målet er at de sammen skal skape et samfunn med verdige bo- og leveforhold for innbyggerne.

SØR-AFRIKA

Styreform: **Republikk**

Hovedstad: **Ingen konstitusjonelt fastsatt**

hovedstad. Pretoria (president/ regjering), Cape Town (parlamentet) og Bloemfontein (rettslig)

Flateinnhold: **1 219 090 km²**

(Norge: 323 802 km²)

Folketall: **57,5 millioner**

Religion: **Kristne (86 %), tradisjonelle afrikanske religioner (5,4 %), andre (8,6 %)**

Språk: **11 offisielle språk, de tre største er zulu, xhosa og africaans**

BNP pr. innbygger: **11 500 USD**

(Norge 72 000 USD)

Aldersstruktur: **Under 24 år: 45 %**

(Norge: 30 %)

Forventet levealder: **65 år (Norge: 82 år)**

tid der de sammen skal klare å bygge et samfunn med verdige bo- og leveforhold. Hun mener det sterke fellesskapet og solidariteten i Abahlali Temblisa er unikt, og beboerne passer på hverandre.

– Av og til føles det som om politikerne ikke har hjerter og ikke bryr seg om de aller fattigste. Selv ikke ANC bryr seg om at majoriteten lever i fattigdom uten jobb, hus, strøm, vann og med lite mat. Har de glemt at majoriteten i Sør-Afrika er fattige, spør hun.

Flere av arbeiderne på de sørafrikanske vingårdene har organisert seg i CSAAWU for å kjempe for bedre levekår.

INGEN BEDRING FOR VINGÅRDSARBEIDERNE

Sør-Afrika er kjent for å produsere vin i verdensklasse som er populær i det internasjonale markedet. Men lite av overskuddet drypper tilbake på arbeiderne som gjør den aller tyngste jobben.

De glansede reklamebrosjyrene fra Sør-Afrika viser bare den polerte overflaten som er beregnet på turister, vin kjøpere og de rike. Bak fasaden skjuler det seg en annen virkelighet. Gårdsarbeiderne har ikke råd til å kjøpe mat i butikkene lenger fordi prisene på matvarer er skyhøye.

For å overleve, dyrker vingårdsarbeiderne egne grønnsaker i den fruktbare

jorda rundt boligene sine. Særlig har Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon Women on Farms vært en pådriver for at kvinnene skal produsere egen mat. Noen selger også produktene på det uformelle markedet for å tjene litt ekstra.

LANGE DAGER

De slitne arbeiderne forteller om lange dager med hardt arbeid, og de er bekymret for framtida. De vet også at hvis de blir syke, får de ingen hjelp eller støtte, og ingen lønn. Det går ut over familiene deres.

Andre forteller at giftige plantevernmidler blir sprøytet fra traktor og fly uten at vingårdsarbeiderne blir varslet om det på forhånd så de rekker å søke beskyttelse. Flere av dem som bor i området sliter med astma og luftveisinfeksjoner.

Mange har bodd her i generasjoner, og kjenner ingen annen virkelighet. De fleste

har strøm og tilgang til vann, men i lange perioder kan strømmen bli borte uten at de vet når den kommer tilbake. Noen kan fortelle at arbeidsgiveren kutter strømmen i perioder for å true dem til å flytte ut. Nå vil de ha strøm fra andre leverandører så arbeidsgiverne ikke kan bruke dette som maktmiddel. Mange er redd for å miste jobben og bli kastet ut fra hjemmene sine.

Flere vingårdsarbeidere har organisert seg de siste årene, men selv om fagorganisasjonen CSAAWU har iverksatt flere streiker, ser det ikke ut til å ha blitt noen bedring i livskvaliteten her siden slutten av apartheid-tida.

CSAAWU er også veldig kritisk til såkalte «labour-workers» eller bemanningsbyråer som mange farmere bruker nå. Slike byråer øker i omfang i Sør-Afrika, og gjør tilknytningen til arbeidslivet usikker for dem som fortsatt jobber i vinindustrien.

TUSEN TAKK

også for alle bidrag til Jørn Eggums 50-års gave – valpen Eggum. Etter opplæring på Norsk Folkehjelps treningssenter for minehunder i Sarajevo, skal Eggum til Ukraina å gjøre livreddende innsats.

FÅ INFORMASJON

For mer informasjon om samarbeidet, kontakt:
Fellesforbundet v/Vegard Grøslie Wennesland,
tlf.: 90 92 89 63/e-post:
vegard.groslie.wennesland@fellesforbundet.no, eller
Norsk Folkehjelp/Lena Fiske, tlf.: 92 89 13 65/
e-post: lefi@npaid.org.

FØLG OSS

facebook.com/folkehjelp
twitter.com/norskfolkehjelp
Norsk Folkehjelp PB 8844 Youngstorget
0028 OSLO
Tlf.: 22 03 77 00
www.folkehjelp.no